

6. Vapaa sivistystyö

6.1. Rahoitettava toiminta

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot.

Vapaan sivistystyön rahoitus määräytyy vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) ja asetuksen (805/1998) mukaan. Rahoituksen saamisen ehtona on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä ylläpitämislupa, jossa määritellään oppilaitoksen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Vapaan sivistystyön lain mukainen ylläpitämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle.

Vuonna 2026 vapaan sivistystyön rahoituksen piirissä olevia oppilaitoksia on yhteensä 288, joista 73 kansanopistoa + Snellman-korkeakoulu, 9 valtakunnallista ja 2 alueellista liikunnan koulutuskeskusta, 172 kansalaisopistoa, 19 kesäyliopistoa ja 11 opintokeskusta.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämän perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoitus määräytyy kyseessä olevan koulutusmuodon rahoitusperusteiden mukaisesti.

6.2. Vapaan sivistystyön rahoituksen perusteet

Vapaan sivistystyön rahoitus perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiin suoritteiden määriin ja suoritteita vastaaviin yksikköhintoihin. Suoritepäätökset tehdään valtion talousarvion rajoissa ja yksikköhintapäätökset oppilaitosmuotokohtaisen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella.

Vuoden 2026 keskimääräinen yksikköhinta perustuu vuoden 2023 toteutuneisiin kustannuksiin jaettuna suoritteisiin. Lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitosmuotokohtaisiin keskimääräisiin yksikköhintoihin vaikuttavat indeksitarkistukset ja valtiontalouden säästötoimet. Säästötoimien vuoksi yksikköhintoihin ei ole tehty joka vuosi kustannustason muutoksesta aiheutuvaa indeksitarkistusta.

Vuonna 2018 voimaan tulleen vapaasta sivistystyöstä annetun lain muutoksen mukaan kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään 100 prosentin valtionosuus sellaiseen oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämään koulutukseen, joka on hyväksytty opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan. Vuoden 2022 alusta lukien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotettiin oppilaitoksien suoritekiintiöistä omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä. Täten kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty luku- ja kirjoitustaidon sekä muun kotoutumista edistävän suomen/ruotsin kielen koulutus ei vähennä yleisen vapaan sivistystyön suoritekiintiön määrää. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa.

6.3. Kansanopistot

Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät nuorille ja aikuisille omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Kansanopistojen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman opiskelijaviikkojen määrän ja opiskelijaviikkoa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6.3.1. Yksikköhinnan laskenta

Kansanopistojen vapaan sivistystyön korottamattoman yksikköhinnan pohja-arvo vuonna 2026 on 277,84 euroa /opiskelijaviikko.

Oppilaitoskohtaista yksikköhintaa korotetaan yksikköhinnan pohja-arvon mahdollisten korotusten pohjalta (Valtioneuvoston asetus 805/1998, 3§):

- opistossa majoitettujen opiskelijoiden opiskelijaviikkojen osalta 30 %
- vaikeasti vammaisten opiskelijaviikkojen osalta 97 % kansanopistoille, joiden pääasiallisen koulutustehtävän muodostaa vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus (ns. erityiskansanopistot), ja 32 % kansanopistoille, joiden koulutustehtävään kuuluu osana vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus
- niistä opiskelijaviikoista, jotka osana kansanopiston ylläpitämisluvan mukaista koulutustehtävää ovat työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettua koulutusta tai erityisestä syystä määrättävää muuta erityistä koulutustehtävää, yksikköhintaa korotetaan 26 %

Yksikköhinta lasketaan seuraavasti:

$$\frac{(\text{pohja-arvo} \times \text{opiskelijaviikot} + \text{korotus-\%} \times \text{pohja-arvo} \times \text{korotettavat opiskelijaviikot})}{\text{opiskelijaviikot}}$$

Opiskelijaviikot otetaan huomioon vuosien 2022, 2023 ja 2024 toteutuneiden opiskelijaviikkojen keskiarvona. Yksityisen kansanopiston ylläpitäjän yksikköhintaa korotetaan arvonlisäveron osalta 6,23 %:lla (L 632/1998, 13 a §)

6.3.2. Rahoituksen määräytyminen

Kansanopistojen vuotuinen valtionosuuden peruste lasketaan kertomalla sille vahvistettu opiskelijaviikkojen määrä opiskelijaviikkoa kohden määrätyllä oppilaitoskohtaisella yksikköhinnalla. Kansanopistoille myönnettävän valtionosuuden määrä on 57 prosenttia edellä mainitulla tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta (opiskelijaviikot x oppilaitoskohtainen yksikköhinta x 57 %).

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi hakemuksesta myöntää kansanopiston ylläpitäjälle valtionosuutta enemmän kuin 57 %, jos oppilaitoksen luvan mukainen pääasiallinen koulutustehtävä on vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus. Valtionosuuden määrä voi tässä tapauksessa olla enintään 80%.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen sekä kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen valtionosuusprosentti on 100% (opiskelijaviikot x oppilaitoskohtainen yksikköhinta x 100 %). Näistä tarkemmin myöhemässä kappaleessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistama opiskelijaviikkojen määrä perustuu kyseisen kansanopiston aiempina vuosina toteutuneiden opiskelijaviikkojen määriin sekä valtion talousarviossa jaettavissa olevaan opiskelijaviikkojen kokonaismäärään. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksen perusteeksi vahvistamat opiskelijaviikkomäärät määräytyvät 90 prosenttisesti

opistokohtaisten kiintiöiden mukaan, jolloin kunkin opiston vuosien 2009–2013 toteutuneiden opiskelijaviikkojen keskiarvo suhteutettiin kaikkien opistojen suoritteiden keskiarvoista yhteenlaskettuun määrään ja rahoitusvuodelle jaettavissa olevien opiskelijaviikkojen tasoon. Opistojen välinen suhteellinen osuus jaettavissa olevista opiskelijaviikoista pysyy vuosittain samana, koska kiintiöiden laskennan perusteena olevat vuodet eivät muutu. Suhteuttaminen tarkoittaa, että lasketaan rahoitusta siten, ettei ylitetä talousarviossa määrättyä suoritemäärä tai rahoitusmäärää.

Rahoituksen perusteeksi vahvistettavien opiskelijaviikkojen määrästä noin 10% muodostuu ns. liikkuvasta osasta. Vuodelle 2026 opiskelijaviikkojen liikkuva osa lasketaan vuosien 2022, 2023 ja 2024 toteutuneiden opiskelijaviikkojen keskiarvon mukaan suhteutettuna kaikkien opistojen keskiarvoista yhteenlaskettuun määrään noina vuosina ja rahoitusvuodelle jaettavissa olevien opiskelijaviikkojen tasoon.

Jos etäopetuksen antaminen ei ole kansanopiston ylläpitämisluvassa mainittu koulutustehtävä, otetaan oppilaitoksen valtionosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja laskettaessa etäopetuksen ja työssäoppimisen opiskelijaviikkojen yhteismäärästä huomioon enintään 20 prosenttia oppilaitoksen kaikista toteutuneista lähiopetuksen opiskelijaviikoista. Työssäoppimisen opiskelijaviikoista otetaan kuitenkin aina huomioon enintään 20 prosenttia oppilaitoksen kaikista toteutuneista lähiopetuksen opiskelijaviikoista.

Mikäli opiston kolmen vuoden toteutuneiden opiskelijaviikkojen keskiarvo jää alle myönnettävissä olevan suoritemäärän, opistolle myönnetään korkeintaan keskiarvon mukainen määrä suoritteita. Myönnetty suoritemäärä voi pudota korkeintaan 10 % edellisen vuoden myönnetystä, rahoitusvuoden tasoon suhteutetusta suoritemäärästä.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoitus

Vuoden 2022 alusta lukien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotettiin oppilaitoksien suoritekiintiöistä omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä. Järjestetty maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty koulutus ei siten enää vähennä yleisen vapaan sivistystyön suoritekiintiön määrää (912/2021). Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusprosentti on 100% laskennallisesta perusteesta. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa. Vuodelle 2026 vahvistetun maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen opiskelijaviikkojen määrän valmistelussa perustana on ollut vuoden 2024 toteutuneet opiskelijaviikot. Toteumasta on vähennetty vuonna 2024 Ukrainalisärahoituksella jo rahoitetut suoritteet.

Uuden kotoutumislain tultua voimaan 1.1.2025 vapaan sivistystyön lain 9 §:ää on muutettu siten, että oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta sata prosenttia opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamalle määrälle sellaista koulutusta, jonka maahanmuuttaja suorittaa aikana, jona hänellä on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 16 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka yhden vuoden aikana viimeisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että koulutuksessa noudatetaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta.

Ukrainasta tulleiden kielikoulutukseen myönnetään 100 prosentin valtionosuus laskennallisesta perusteesta, mikäli heille on laadittu kotoutumissuunnitelma, johon koulutus on hyväksytty. Vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyille koulutukselle ei jaeta ennakollista

rahoitusta vuodelle 2026, sillä maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus sisältää myös Ukrainasta saapuneille kohdennetun lisärahoituksen. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa.

Vapaassa sivistystyössä ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjontaa vahvistettiin puolella miljoonalla eurolla vuoden 2026 rahoituksessa. Lisärahoitusta jaettiin hakemusten perusteella harkinnanvaraisesti.

Kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitus (Vapaan sivistystyön laki, 7a luku ja 9§)

Kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutukseen myönnetään 100 prosentin valtionosuus siten, että 57 prosentilla tai 80 prosentilla rahoitettujen suoritteiden valtionosuus korotetaan 100 prosenttiin. Tämän koulutuksen järjestämiseen kansanopiston ylläpitäjälle myönnetään yksikköhintaan oppimateriaalilisä, joka on 6,90 euroa/opiskelijaviikko. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa. Mikäli koulutusvolyyymi on talousarvion määrärahaa suurempi, rahoitettavien opiskelijaviikkojen määrää suhteutetaan tasaisesti kaikkien osalta samansuuruisella kertoimella alaspäin, kunnes kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen budjettimäärärahan taso saavutetaan. Suhteutusta tehtiin vuoden 2026 rahoituksessa. Koko määräraha jaettiin, ja suuren suoritemäärän vuoksi suoritteita jouduttiin suhteuttamaan hieman alaspäin. Suhteuttamisen yhteydessä opistovuosiviikkoja myönnettiin enintään sen verran kuin viime syksyn päätöksessä ennakkollisesti myönnettiin. Suoritteita myönnettiin kuitenkin vähintään vuoden 2024 toteutuneen tason mukaisesti.

Varainhoitovuoden rahoitusta määrittäessä huomioidaan varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneet suoritteet. Vuoden 2026 kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitus määräytyy vuonna 2024 vapaan sivistystyön lain 7 a luvun mukaisesti järjestetyn koulutuksen toteutuneiden suoritteiden perusteella. Mutta koska on kyseessä uusi kasvussa oleva koulutus, on kuitenkin odotettavissa, että volyymit ja myös järjestäjätahot vaihtelevat lukuvuodesta toiseen. Tästä syystä vuoden 2026 rahoitus on ennakkollisesti määrätty siten että 20.9.2025 ilmoitetusta kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen opiskelijasta maksetaan 34 opiskelijaviikon mukainen rahoitus. Syyslukukauden osalta rahoitus tarkistetaan vuoden 2026 syyskuun 20. päivän opiskelijamäärätietojen mukaiseksi, joiden osalta rahoituksen perusteena käytetään 17 opiskelijaviikkoa per opiskelija. Kevään 2026 osalta jää voimaan edellisen syksyn 20.9.2025 opiskelijamäärä x 17 opiskelijaviikkoa.

Ylläpitäjän rahoituksen perusteena on kuitenkin vähintään vuoden 2024 toteuman mukainen suoritemäärä. Tämä takaa, että rahoitus ei pienene, vaikka opiskelijamäärät väliaikaisesti laskevat. Syksyllä 2026 rahoitus tarkistetaan jälleen syyslukukauden osalta.

Raportti kansanopistojen yksikköhinnoista ja valtionosuuden laskennallisista perusteista

6.4. Kansalaisopistot

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansalaisopistojen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman opetustuntien määrän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6.4.1. Yksikköhinnan laskenta

Kansalaisopistojen vapaan sivistystyön keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2026 on 103,69 euroa/opetustunti. Yksityisen kansalaisopiston ylläpitäjän yksikköhintaa korotetaan arvonlisäveron osalta 3,68 %:lla. (L 632/1998, 13 a §)

6.4.2. Rahoituksen määräytyminen

Kansalaisopiston valtionosuuden peruste lasketaan kertomalla opetus- ja kulttuuriministeriön ko. opistolle vahvistama opetustuntien määrä opetustunnin yksikköhinnalla. Kansalaisopistoille myönnettävän valtionosuuden määrä on 57 prosenttia edellä mainitulla tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta (opetustuntien määrä x yksikköhinta x 57 %).

Opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamasta opetustuntien määrästä 90 % perustuu kiintiöön, jolloin jaettavissa olevien opetustuntien opistokohtaiset määrät pysyvät suhteellisesti samansuuruisina vuodesta toiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksen perusteeksi vahvistamat opetustunnit määräytyvät 90 prosenttisesti opistokohtaisten kiintiöiden mukaan, jolloin kunkin opiston vuosien 2009–2013 toteutuneiden opiskelijaviikkojen keskiarvo suhteutettiin kaikkien opistojen suoritteiden keskiarvoista yhteenlaskettuun määrään ja rahoitusvuodelle jaettavissa olevien opetustuntien tasoon. Opistojen välinen suhteellinen osuus jaettavissa olevista opetustunneista pysyy vuosittain samana, koska kiintiöiden laskennan perusteena olevat vuodet eivät muutu. Suhteuttaminen tarkoittaa, että lasketaan rahoitusta siten, ettei ylitetä talousarviossa määrättyä suoritemäärää tai rahoitusmäärää.

Liikkuva osan perusteella vahvistetaan 10 % opetustunneista. Liikkuvan osan jakosuhteet lasketaan kansalaisopistojen toiminta-alueilla väestöpohjassa tapahtuneiden muutosten perusteella. Väestöpohjan muutoksissa seurataan toiminta-alueiden väestön kokonaismäärää, työttömien määrää, vieraskielisten määrää ja 63 vuotta täyttäneiden määrää. Liikkuvan osan laskennassa väestön kokonaismäärän muutoksen painoarvo on 70 % ja kaikkien muiden kriteereiden muutosten painoarvo on 10 %. Vuonna 2026 väestömuutosten osuus liikkuvassa osassa perustuu viimeisimpiin käytettävissä oleviin Tilastokeskuksen tietoihin, työttömyystilaston osalta vuosien 2011 ja 2023 väliseen muutokseen ja muiden väestötietojen osalta vuosien 2013 ja 2025 väliseen muutokseen.

Mikäli opiston kolmen vuoden toteutuneiden opetustuntien keskiarvo jää alle myönnettävissä olevan suoritemäärän, opistolle myönnetään korkeintaan keskiarvon mukainen määrä suoritteita. Myönnetty suoritemäärä voi pudota korkeintaan 10 % edellisen vuoden myönnetystä, rahoitusvuoden tasoon suhteutetusta suoritemäärästä. Käyössä on vuosien 2022, 2023 ja 2024 toteutuneiden opetustuntien keskiarvoa.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoitus

Vuoden 2022 alusta lukien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotetaan oppilaitoksien suoritekiintiöistä omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä. Järjestetty kotoutumiskoulutus ei siten enää vähennä yleisen vapaan sivistystyön suoritekiintiön määrää (912/2021). Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusprosentti on 100 % (opetustuntien määrä x yksikköhinta x 100 %). Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa. Vuodelle 2026 vahvistetun kotoutumiskoulutuksen opetustuntien määrän valmistelussa perustana on ollut vuoden 2024 opetustunnit. Toteumasta on vähennetty vuonna 2024 Ukraina-lisärahoituksella jo rahoitetut suoritteet.

Uuden kotoutumislain tultua voimaan 1.1.2025 vapaan sivistystyön lain 9 §:ää on muutettu siten, että oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta sata prosenttia opetus- ja

kulttuuriministeriön vahvistamalle määrälle sellaista koulutusta, jonka maahanmuuttaja suorittaa aikana, jona hänellä on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 16 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka yhden vuoden aikana viimeisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että koulutuksessa noudatetaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta.

Ukrainasta tulleiden kielikoulutukseen myönnetään 100 prosentin valtionosuus, mikäli heille on laadittu kotoutumissuunnitelma, johon koulutus on hyväksytty. Vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytylle koulutukselle ei jaeta ennakollista rahoitusta vuodelle 2026, sillä maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus sisältää myös Ukrainasta saapuneille kohdennetun lisärahoituksen. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa.

Vapaassa sivistystyössä ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjontaa vahvistettiin puolella miljoonalla eurolla vuoden 2026 rahoituksessa. Lisärahoitusta jaettiin hakemusten perusteella harkinnanvaraisesti.

Raportti kansalaisopistojen yksikköhinnoista ja valtionosuuden laskennallisista perusteista

6.5. Kesäyliopistot

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, joiden toiminnassa painottuvat avoin korkeakouluopetus sekä alueen muihin osaamis- ja sivistystarpeisiin vastaaminen ottaen huomioon myös korkeakoulutettu väestö.

Kesäyliopistojen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman opetustuntien määrän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6.5.1. Yksikköhinnan laskenta

Kesäyliopistojen vapaan sivistystyön yksikköhinta vuonna 2026 on 156,94 euroa/opetustunti. Yksityisen kesäyliopiston ylläpitäjän yksikköhintaa korotetaan arvonlisäveron osalta 8,14 %:lla (L 632/1998, 13 a §).

6.5.2. Rahoituksen määräytyminen

Kesäyliopiston vuotuinen valtionosuuden laskennallinen peruste lasketaan kertomalla opetus- ja kulttuuriministeriön ko. opistolle vahvistama opetustuntien määrä opetustunnin yksikköhinnalla. Kesäyliopistoille myönnettävän valtionosuuden määrä on 57 prosenttia edellä mainitulla tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta (opetustunnit x oppilaitoskohtainen yksikköhinta x 57 %).

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opetustuntien määrän. Rahoituksen ennakoitavuuden parantamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö on vuodesta 2025 lukien päättänyt ottaa käyttöön kesäyliopistoille samankaltainen kiintiön perustuvan suoritteiden jakamismallin, joka on ollut käytössä kansalaisopistoilla, kansanopistoilla ja opintokeskuksilla vuodesta 2016 lähtien.

Vuodesta 2026 lukien suoritteiden jako perustuu täysimääräisesti jokaiselle kesäyliopistolle määrättyyn kiintiöön, jonka perusteella ylläpitäjä saa joka vuosi samanprosenttiosuuden valtion talousarviossa myönnettävissä olevista opetustunneista. Kiintiöinnin perusteena on käytetty kolmen vuoden toteutuneiden opetustuntien keskiarvoa seuraavasti: vuosi 2023 (100%), vuosi 2022 (100 %) ja vuosi 2019 (50%). Vuodet 2020 ja 2021 on jätetty pois pandemian koulutuksen järjestämisen määriinaiheuttamien poikkeavuuksien johdosta. Kiintiöihin on kuitenkin tehty pieni taseaus siten, että minkään ylläpitäjän rahoitettava suoritemäärä ei muutu enempää kuin 10 % suoritejakomallin muutoksen takia.

Myönnettävät suoritteet tarkastellaan vuosittain OKM:n toimesta siten, että ylläpitäjälle myönnettävä suoritemäärä on korkeintaan kolmen vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvon suuruinen, kuitenkin niin, että myönnetty suoritemäärä voi pudota korkeintaan 10 % edellisen vuoden myönnetystä suoritemäärästä rahoitusvuoden tasoon suhteutetusta suoritemäärästä. Näistä rajoitteista aiheutuvat vapautuvat suoritteet jaetaan muille ylläpitäjille.

Vuoden 2026 rahoituksessa kolmen vuoden keskiarvo rakentuu vuosista 2022, 2023 ja 2024, vastaavalla tavalla kuin muilla oppilaitosmuodoilla.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoitus

Vuoden 2022 alusta lukien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotetaan oppilaitoksien suoritekiintiöistä omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä. Järjestetty kotoutumiskoulutus ei siten enää vähennä yleisen vapaan sivistystyön suoritekiintiön määrää (912/2021). Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusprosentti on 100 %. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa. Vuodelle 2026 vahvistetun kotoutumiskoulutuksen opetustuntien määrän valmistelussa perustana on ollut vuoden 2024 opetustunnit. Toteumasta on vähennetty vuonna 2024 Ukraina-lisärahoituksella jo rahoitetut suoritteet.

Uuden kotoutumislain tultua voimaan 1.1.2025 vapaan sivistystyön lain 9 §:ää on muutettu siten, että oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta sata prosenttia opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamalle määrälle sellaista koulutusta, jonka maahanmuuttaja suorittaa aikana, jona hänellä on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 16 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka yhden vuoden aikana viimeisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että koulutuksessa noudatetaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta.

Ukrainasta tulleiden kielikoulutukseen myönnetään 100 prosentin valtionosuus, mikäli heille on laadittu kotoutumissuunnitelma, johon koulutus on hyväksytty. Vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytylle koulutukselle ei jaeta ennakollista rahoitusta vuodelle 2026, sillä maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus sisältää myös Ukrainasta saapuneille kohdennetun lisärahoituksen. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa.

Raportti kesäyliopistojen yksikköhinnoista ja valtionosuuden laskennallisista perusteista

6.6. Liikunnan koulutuskeskukset

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman opiskelijavuorokausien määrän ja opiskelijavuorokautta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman opiskelijapäivien määrän ja opiskelijapäivää kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6.6.1. Yksikköhinnan laskenta

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta lasketaan käyttökustannusten perusteella. Vuonna 2026 arvonlisäveroton yksikköhinta on 123,12 euroa/opiskelijavuorokausi. Yksityisen valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjän arvonlisäverollinen yksikköhinta on 129,78 euroa/opiskelijavuorokausi, jossa korotusta on 5,41% arvonlisäverottomaan yksikköhintaan (L 632/1998, 13 a §).

6.6.2. Rahoituksen määräytyminen

Valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen vuotuinen valtionosuuden laskennallinen peruste lasketaan kertomalla opetus- ja kulttuuriministeriön ko. liikunnan koulutuskeskukselle vahvistama opiskelijavuorokausien määrä opiskelijavuorokauden yksikköhinnalla.

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettävän valtionosuuden määrä on 65 prosenttia edellä mainitulla tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta.

Vuodesta 2026 lukien rahoitettavien suoritteiden jako muutetaan muiden vapaan sivistystyön oppilaitosmuotojen kaltaiseksi kiintiöidyksi järjestelmäksi. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden jako vahvistetaan vuodesta 2026 lähtien vuosien 2018, 2019, 2022, 2023 ja 2024 suoritepäätöksissä hyväksytyjen opiskelijavuorokausien keskiarvon mukaan. Vuoden 2024 suoritepäätöstä (vuodelle 2025) tarkennettiin siten, että mukaan lasketaan myös 1.8 - 31.12.2024 syntyneet opiskelijavuorokaudet. Kuten muissakin oppilaitosmuodoissa, vuosien 2020 ja 2021 suoritepäätökset jätetään pois pandemian koulutuksen järjestämisen määriin aiheuttamien poikkeavuuksien vuoksi.

Myönnettävät suoritteet tarkastellaan vuosittain OKM:n toimesta siten, että myönnettävä suoritemäärä on korkeintaan kolmen vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvon suuruinen, kuitenkin niin, että myönnetty suoritemäärä voi pudota korkeintaan 10 % edellisen vuoden myönnetystä rahoitusvuoden tasoon suhteutetusta suoritemäärästä. Näistä rajoitteista aiheutuvat vapautuvat suoritteet jaetaan muille ylläpitäjille.

Raportti liikunnan koulutuskeskusten yksikköhinnoista ja valtionosuuden laskennallisista perusteista

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien määrän ja opiskelijapäivän yksikköhinnan valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa. Vuonna 2026 yksikköhinta on 16,60 euroa/opiskelijapäivä. Valtionosuus myönnetään erillisellä opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä.

6.7. Opintokeskukset

Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi. Opintokeskusten rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman opetustuntien määrän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

6.7.1. Yksikköhinnan laskenta

Opintokeskusten opintotoiminnan yksikköhinta vuonna 2026 on 183,56 euroa (sis. alv)/opetustunti.

6.7.2. Rahoituksen määräytyminen

Opintokeskusten vuotuinen valtionosuuden laskennallinen peruste lasketaan kertomalla opetus- ja kulttuuriministeriön ko. opintokeskukselle vahvistama opetustuntien määrä opetustuntien yksikköhinnalla.

Valtionosuus opintokeskuksen ylläpitäjälle on 65 % valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa opintokeskusten opetustuntimäärät siten, että opintokeskusten välinen suhteellinen osuus jaettavissa olevista opetustunneista pysyy vuosittain samana. Opintokeskukselle vahvistettavien opetustuntien määrä ei voi kuitenkaan ylittää opintokeskuksen kolmen vuoden toteutuneiden opetustuntien keskiarvoa. Mikäli opintokeskuksen kolmen vuoden toteutuneiden tuntien keskiarvo jää alle myönnettävissä olevan suoritemäärän, opistolle myönnetään korkeintaan keskiarvon mukainen määrä suoritteita. Mahdollisesti näin vapautuvat tunnit jaetaan muille opintokeskuksille. Rahoituksen laskennassa käytetään vuosien 2022, 2023 ja 2024 toteutuneiden opetustuntien keskiarvoa. Valtion talousarvioesityksessä määritellään vuosittain jaettavissa olevien valtionosuuteen oikeuttavien opetustuntien enimmäismäärä.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen rahoitus

Vuoden 2022 alusta lukien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotetaan oppilaitoksien suoritekiintiöistä omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä. Järjestetty kotoutumiskoulutus ei siten enää vähennä yleisen vapaan sivistystyön suoritekiintiön määrää (912/2021). Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusprosentti on 100%. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa. Vuodelle 2026 vahvistetun kotoutumiskoulutuksen opetustuntien määrän valmistelussa perustana on ollut vuoden 2024 opetustunnit.

Uuden kotoutumislain tultua voimaan 1.1.2025 vapaan sivistystyön lain 9 §:ää on muutettu siten, että oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta sata prosenttia opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamalle määrälle sellaista koulutusta, jonka maahanmuuttaja suorittaa aikana, jona hänellä on kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 16 §:ssä tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka yhden vuoden aikana viimeisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi edellytetään, että koulutuksessa noudatetaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta.

Ukrainasta tulleiden kielikoulutukseen myönnetään 100 prosentin valtionosuus, mikäli heille on laadittu kotoutumissuunnitelma, johon koulutus on hyväksytty. Vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytylle koulutukselle ei jaeta ennakollista rahoitusta vuodelle 2026, sillä maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyn koulutuksen valtionosuusrahoitus sisältää myös Ukrainasta saapuneille kohdennetun lisärahoituksen. Suoritepäätökset tehdään kuitenkin valtion talousarvion rajoissa.

Raportti opintokeskusten yksikköhinnoista ja valtionosuuden laskennallisista perusteista

Lisätietoja antaa tarvittaessa Josefina Forsblom 029 533 1625 (kansanopistot ja kansalaisopistot) ja Seppo Hänninen (kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset, opintokeskukset) 029 533 1598